

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.05.1997, sp. zn. 2 Tzn 25/97, ECLI:CZ:NS:1997:2.TZN.25.1997.1

Číslo: 17/1998

Právní věta:

Plná moc udělená mezi občany sama o sobě není veřejnou listinou ve smyslu ustanovení § 176 tr. zák. o trestném činu padělání a pozměňování veřejné listiny, a to ani tehdy, byly-li podpisy na příslušné listině ověřeny notářem podle § 72 odst. 1 písm. b) zák. č. 358/1992 Sb. Veřejnou listinou je plná moc jedině tehdy, byla-li pořízena formou notářského zápisu o právním úkonu podle § 62 odst. 1 a násl. zák. č. 358/1992 Sb., a to se zřetelem k ustanovení § 2 a § 6 cit. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.05.1997

Spisová značka: 2 Tzn 25/97

Číslo rozhodnutí: 17

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Listiny veřejné

Předpisy: 140/1961 Sb. § 176 358/1992 Sb. § 2a

§ 6

§ 62 odst. 1 a násl.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k stížnosti pro porušení zákona zrušil usnesení vyšetřovatele Policie České republiky - Obvodního úřadu vyšetřování Praha 5 ze dne 31. 10. 1996 sp. zn. ČVS OVV-141/20-61-95 a tomuto přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Usnesením vyšetřovatele Policie ČR - Obvodního úřadu vyšetřování Praha 5 ze dne 31. 10. 1996 ČVS OVV-141/20-61-95 bylo podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. zastaveno trestní stíhání obviněného E. K. pro trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák. a pro trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., kterých se měl dopustit tím, že v dubnu 1994 ve svém bytě v Praze 5 na shodném psacím stroji podstatně změnil notářsky ověřenou plnou moc A. K., týkající se vyřizování veškerých záležitostí souvisejících s domem a stavební parcelou v Radějovicích, se zahradami a s pozemky evidovanými u bývalého Střediska geodézie

Praha - východ na listu vlastnictví pro obec a katastrální území Radějovice, a pozměněné plné moci použil jako pravé k zástavě nemovitostí ve prospěch společnosti C. Hradec Králové.

Usnesení nabylo právní moci dne 19. 11. 1996. Právní moc nastala uplynutím lhůty, v níž obviněný mohl podat stížnost. Oprávnění podat stížnost neměl A. K., a to ani jako poškozený. I když stížnost podal, nemělo to vliv na právní moc usnesení. Jeho stížnost byla stížností, kterou podala neoprávněná osoba. Obvodní státní zástupce pro Prahu 5 měl takovou stížnost zamítnout podle § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř., a nikoli podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., jako stížnost nedůvodnou, jak se nesprávně stalo jeho usnesením ze dne 18. 11. 1996 sp. zn. 1 Zt 131/95.

Ministr spravedlnosti podal dne 11. 4. 1997, tedy v šestiměsíční lhůtě od právní moci, v neprospěch obviněného E. K. stížnost pro porušení zákona proti shora označenému usnesení vyšetřovatele. Rozhodnutí o zastavení trestního stíhání označil za nesprávné, protože bylo učiněno za situace, kdy ještě nebyly provedeny všechny potřebné důkazy a kdy byly neúplně hodnoceny provedené důkazy. V závěru stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil porušení zákona, ke kterému došlo ve prospěch obviněného, aby zrušil napadené usnesení a aby přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Těžištěm důvodů, pro které vyšetřovatel napadeným usnesením zastavil trestní stíhání obviněného, byla úvaha, že plná moc nemá znaky veřejné listiny. S tímto závěrem je možno souhlasit. Veřejnou listinou ve smyslu § 176 odst. 1 tr. zák. se rozumí taková listina, kterou v rámci své pravomoci předepsaným způsobem vydal orgán veřejné moci, přičemž obsah listiny zakládá či osvědčuje nějaké právo nebo povinnost nebo se obsahem listiny zjišťuje určitý stav. Některé listiny jsou výslovně za veřejné listiny prohlášeny zvláštními právními předpisy. V posuzovaném případě je listinou, o kterou šlo, plná moc ze dne 21. 3. 1994, v níž A. K. udělil obviněnému E. K. zmocnění k úkonům týkajícím se uvedených nemovitostí. Plná moc sice zakládala právo obviněného činit ohledně nemovitostí A. K. úkony, ke kterým byl zmocněn, avšak o veřejnou listinu se nemohlo jednat již z toho důvodu, že ji nevydal v rámci své pravomoci žádný orgán veřejné moci. Charakter veřejné listiny tato plná moc nezískala ani tím, že podpisy osob na ní uvedené, to znamená podpisy A. K. a obviněného, byly ověřeny notářem. Podle § 72 odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), notář osvědčuje na žádost skutečnosti a prohlášení, které by mohly být podkladem pro uplatňování práv nebo kterými by mohly být způsobeny právní následky. Jednou z forem osvědčení, která notář provádí, je legalizace podle § 72 odst. 1 písm. b) cit. zák. Legalizací notář ověřuje, že určitá osoba v jeho přítomnosti listinu vlastnoručně podepsala nebo podpis na listině se již nacházející před ním uznala za vlastní (§ 74 odst. 1 cit. zák.). Notář provedením legalizace neodpovídá za obsah listiny (§ 74 odst. 3 cit. zák.). Provede-li notář legalizaci ve smyslu citovaných ustanovení, není s tím spojen účinek, že by listina, na které se podpisy nacházejí, získala povahu veřejné listiny. Legalizací je tu jen ověřena pravost podpisů. Pouze notářský zápis o právním úkonu podle § 62 odst. 1 a násl. zákona č. 358/1992 Sb. je veřejnou listinou (§ 2, § 6 cit. zák.). V posuzovaném případě však úkon, jímž byla obviněnému udělena plná moc A. K., nebyl učiněn formou notářského zápisu, takže nemůže jít o veřejnou listinu podle § 2 cit. zák.

Za tohoto stavu se obviněný nemohl dopustit trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák., a to ani se zřetelem k důkazům, které reálně ukazují na možnost zjištění, že obsah plné moci dodatečně upravil.

Napadené usnesení přesto není správné, protože jeho účinky se ve skutečnosti neomezují pouze na otázku, zda obviněný spáchal či nespáchal trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny podle §

176 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák., ale mají dosah i pro tu část stíhaného skutku, v němž byl podle sděleného obvinění spatřován trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. Součástí skutku, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, totiž byla i okolnost, že plné moci, kterou A. K. udělil obviněnému, použil obviněný ke zřízení zástavního práva k nemovitostem A. K. ve prospěch společnosti C. Hradec Králové. Zástavní právo bylo sjednáno ve smlouvě, která byla označena jako "Smlouva o finanční výpomoci se zástavní smlouvou k nemovitosti" a kterou dne 22. 3. 1994 uzavřela společnost C. Hradec Králové jako zástavní věřitel se společností R. Hustopeče jako zástavním dlužníkem a A. K. jako zástavcem zastoupeným obviněným E. K. Podle smlouvy společnost C. Hradec Králové se zavázala půjčit společnosti R. Hustopeče částku 5 milionů Kč v hotovosti po vkladu zástavního práva k nemovitostem A. K. do katastru nemovitostí a společnost R. Hustopeče se zavázala tuto částku zvýšenou o smluvní úrok do dvou měsíců od převzetí vrátit společnosti C. Hradec Králové.

Jestliže skutek, pro který bylo podle § 160 odst. 1 tr. ř. obviněnému E. K. sděleno obvinění, byl vymezen mimo jiné i tím, že plné moci, kterou obviněnému udělil A. K., obviněný použil ke zřízení zástavního práva společnosti C. Hradec Králové, bylo nezbytné, aby vyšetřovatel v přípravném řízení zaměřil dokazování na zjištění všech skutkových okolností, které jsou významné pro posouzení, zda ke škodě společnosti C. Hradec Králové byl spáchán trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák. a zda jeho pachatelem (§ 9 odst. 1 tr. zák.), případně spolupachatelem (§ 9 odst. 2 tr. zák.) nebo účastníkem na tomto trestném činu (§ 10 odst. 1 tr. zák.) je obviněný E. K. Tak ovšem vyšetřovatel dokazování v dosavadním průběhu přípravného řízení neorientoval. Pokud napadeným usnesením zastavil trestní stíhání obviněného z důvodů, které se vztahují jen k té části skutku, v níž byl spatřován trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny, nevyčerpal celý skutek. Přitom tu jsou závažné okolnosti, které ukazují na reálnou možnost, že obviněný se použitím plné moci A. K. ke zřízení zástavního práva společnosti C. Hradec Králové dopustil trestného činu podvodu, případně účastenství na tomto trestném činu. Tyto okolnosti sice jen ve velmi omezeném rozsahu vyplývají ze spisu ve věci, v níž bylo vydáno napadené usnesení, avšak podstatně více jsou zřejmé ze spisu v trestní věci proti obviněnému F. H. vedené u Policie ČR - Krajského úřadu vyšetřování Hradec Králové pod ČVS KVV-170/20-95.

Společnost C. Hradec Králové na podkladě smlouvy podepsané dne 22. 3. 1994 poskytla společnosti R. Hustopeče půjčku ve výši 5 milionů Kč. Zástavní právo společnosti C. Hradec Králové k nemovitostem A. K., sjednané touto smlouvou, bylo vloženo do katastru nemovitostí na základě rozhodnutí Katastrálního úřadu Praha - východ ze dne 14. 4. 1994 č. j. 190 10/V 2-699/94, avšak toto rozhodnutí bylo po povolení obnovy řízení zrušeno s účinností ke dni podání návrhu na vklad zástavního práva a návrh na vklad zástavního práva do katastru nemovitostí byl zamítnut: To znamená, že závazek společnosti R. Hustopeče spočívající v povinnosti vrátit společnosti C. Hradec Králové částku 5 milionů Kč zvýšenou o smluvní úrok nakonec nebyl zajištěn zástavním právem společnosti C. Hradec Králové k nemovitostem A. K. Společnost R. Hustopeče závazek nesplnila a částku 5 milionů Kč zvýšenou o smluvní úrok společnosti C. Hradec Králové nevrátila.

Způsob, jímž společnost R. Hustopeče získala částku 5 milionů Kč od společnosti C. Hradec Králové, a okolnosti, za kterých se tak stalo, nasvědčují tomu, že mohlo jít o podvodné vylákání uvedené částky pod záminkou, že jde o půjčku zajištěnou zástavním právem k nemovitostem A. K., a že na straně společnosti R. Hustopeče byl od počátku úmysl uvedenou částku nevrátit. Skutečnosti zjištěné až dosud ve věci Policie ČR - Krajského úřadu vyšetřování Hradec Králové ČVS KVV-170/20-955 nasvědčují tomu, že společnost R. Hustopeče byla ve vztahu k vrácení uvedené částky insolventní a že tu nebylo nic, co by mohlo reálně odůvodnit očekávání změny tohoto stavu. Bez významu není ani to, že jedinými společníky obchodní společnosti R. Hustopeče byli obvinění F. H. (stíhaný ve věci Policie ČR - Krajského úřadu vyšetřování Hradec Králové ČVS KVV-170/20-95) a obviněný E. K. (stíhaný v projednávané věci Policie ČR - Obvodního úřadu vyšetřování Praha 5). Přitom jednatelem

společnosti byl jen obviněný F. H. V postavení obviněného E. K., který byl společníkem obchodní společnosti R. Hustopeče a současně při sjednání smlouvy mezi touto společností a společností C. Hradec Králové zastupoval A. K. jako majitele nemovitostí, k nimž bylo sjednáno zástavní právo, tedy je nápadná spojitost, která odůvodňuje podezření, že obviněný E. K. se mohl podílet svým jednáním na případném vylákání částky 5 milionů Kč ke škodě společnosti C. Hradec Králové. Toto podezření je zesilováno skutečností, že plná moc, v níž je výslovně uvedeno dodatečně dopsané zmocnění "k podpisu smlouvy o finanční výpomoci se zástavní smlouvou k nemovitosti", byla Katastrálnímu úřadu Praha - východ předložena až poté, co katastrální úřad přerušil řízení o povolení vkladu zástavního práva do katastru nemovitostí mimo jiné i z toho důvodu, že původně předložená plná moc neobsahovala speciální zmocnění k zástavě nemovitostí a navíc byla udělena společným zmocněncům. tj. nikoli jen obviněnému jako jedinému zmocněnci (šlo zřejmě o plnou moc ze dne 25. 9. 1992, kterou A. K. udělil O. D. a obviněnému E. K.).

Pokud jde o skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání obviněného E. K., nevypořádal se vyšetřovatel v napadeném usnesení s tou částí skutku, v níž mohly být obsaženy okolnosti naplňující zákonné znaky trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. nebo účastenství na tomto trestném činu podle § 10 odst. 1 tr. zák. spáchaném ke škodě obchodní společnosti C. Hradec Králové. Na zjištění, zda tu takové okolnosti jsou či nejsou, se nesoustředil a žádná zjištění, která byla v naznačeném směru významná, neučinil. Z hlediska těchto okolností nehodnotil provedené důkazy a v řízení, které předcházelo napadenému usnesení, potřebné důkazy neprovedl.

Tím vyšetřovatel porušil ve prospěch obviněného zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř., která upravují postup orgánů činných v trestním řízení při zjišťování skutkového stavu a při hodnocení důkazů.

Nejvyšší soud proto vyslovil zjištěné porušení zákona, zrušil napadené usnesení o zastavení trestního stíhání a zrušil také další obsahově navazující rozhodnutí, zejména usnesení obvodního státního zástupce pro Prahu 5 ze dne 18. 11. 1996 sp. zn. 1 Zt 131/95, jímž byla zamítnuta stížnost A. K. proti usnesení vyšetřovatele o zastavení trestního stíhání. V dalším Nejvyšší soud přikázal vyšetřovateli Policie ČR - Obvodního úřadu vyšetřování Praha 5, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

V rámci nového projednání věci vyšetřovatel provede důkazy potřebné pro spolehlivé posouzení otázky, zda skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání obviněného, naplňuje znaky trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., případně znaky účastenství na tomto trestném činu podle § 10 odst. 1 tr. zák. Teprve po provedení těchto důkazů a po jejich náležitém zhodnocení vyšetřovatel bude moci správně rozhodnout, zda je namístě zastavit trestní stíhání obviněného nebo předložit věc státnímu zástupci s návrhem na podání obžaloby.